

Zahájení spolupráce s rodinou – porozumění situaci rodiny (assessment), metody

Assessment = posouzení

***Matoušek - hodnocení a hodnocení potřeb**

► **Hodnocení (assessment)** = základní úkon při profesionálním výkonu sociální práce: posouzení situace klienta nebo skupiny a plán akce; návaznost dalších aktivit směřujících k odstranění **problémů** - aplikace mnoha technik a metod sociální práce včetně terapeutických činností

► **Hodnocení potřeb (needs assessment)** = přešetření situace klienta nebo rodiny a její srovnání s normou; cílem je odhadnout **rozsah problému a naléhavost situace**, aby poté bylo možné naplánovat postup a mobilizovat dostupné zdroje

***Barker – posouzení (assessment)**

= proces určení charakteru, příčiny, vývoje a prognózy **problému** a osobních charakteristik a situací, které se problému týkají; f-ce SP spočívající v porozumění problému, toho, co problém způsobuje a co může být změněno, aby byl problém minimalizován či vyřešen

+ **diagnóza** = proces identifikování **problému** a jeho příčin a formulování řešení

Právní vymezení - §27 Zákona

č. 359/1999 Sb., o SPOD - odborné posuzování pro účely zprostředkování osvojení a pěstounské péče

Posouzení rodiny s ohledem na potřeby dítěte, např. :

- Mají být rodině poskytovány podpůrné či preventivní služby ?
- Existuje pravděpodobnost budoucího poškození dítěte ?
- Existuje pravděpodobnost odnětí dítěte z rodiny ?
- Může být dítě do rodiny vráceno ?
- Je rodina vhodná pro NRP ?

+ další situace (Matoušek, 2003) :

- provinění dítěte/mladistvého proti zákonu
- dospělý člen rodiny je ohrožen chováním jiných členů rodiny
- návštěva manželské/rodinné poradny některým z členů
- návštěva např. PPP
- hospitalizace některého člena rodiny ve zdravotnickém zařízení

Watson, Westová (2006) = posuzování je jádrem každé dobré praxe a představuje široké spektrum činností (pozorování → složitější metody)

Funkce assessmentu

Účel = *určení zdrojů a silných stránek rodiny, aby bylo reagováno na zájmy rodiny*

3 specifické funkce porozumění skrze posouzení :

- 1.porozumění problémům rodiny
- 2.plánování intervencí
- 3.identifikování potřebných podpor a zdrojů rodiny

Strategie posouzení

▶ **kvantitativní** (USA) – tvorba posuzovacích validizovaných nástrojů – měření nejrůznějších aspektů situace v rodině (např. posuzovací schémata)

▶ **kvalitativní** (VB) - profesionálním úsudek založený na vhledu do situace rodiny a na hloubkovém pochopení situace (prostřednictvím komunikace)

Principy assessmentu

Sp a práce s dítětem v rámci rodiny :

- posuzování jeho **životní situace** :

*zaměřujeme se na mapování rodinného prostředí,

*vrstevnických a školních vztahů

*širšího okolí

- důkladná analýza situace dítěte - spolupráce s jinými odborníky; Sp jako **koordinátor**

Principy posouzení při práci s dítětem :

▶ **orientace na dítě**, na jeho nejlepší prospěch

▶ **orientace na vývojová stadia** dítěte

▶ vycházet z **ekosystémového přístupu** (systemického), tj. respektovat prostředí dítěte, ve kterém vyrůstá (a systémy, jejichž je členem)

▶ zajišťovat **rovnost příležitostí**, nediskriminovat jeho kulturní, náboženské a rasové zázemí

▶ zahrnovat práci **s dětmi a rodinou** (včetně širší rodiny)

▶ zaměření se na **silné stránky**, ale také identifikovat stránky slabé

▶ **mezioborovost** - (využití sociální sítě, což znamená zapojení např. zdravotnických a školských zařízení, veřejnoprávních institucí atp.)

▶ **průběžný proces**, nikoli jednorázová akce

▶ založeno na prokazatelných

a doložitelných **znalostech** z terénu, nikoli pouze získaných informací

Nezbytné schopnosti v práci s dětmi:

▶ připomenout si zážitek vlastního dětství (jaké to bylo jako dítě) a využití tohoto zážitku pro reflektovanou práci

▶ nechat děti vyjít nebo sdělit co chtějí

▶ cítit se příjemně v blízkosti dětí

a přenesení tohoto pocitu i na ně

▶ usměrňovat hru dětí

- ▶ přecházení z perspektivy dospělého na perspektivu dítěte
- ▶ kontinuální nepřerušovaná práce navzdory vzniku nepříjemných a rušivých podnětů

Modely posuzování

Model dotazování,

- soubor standardních otázek
- klient je **pasivní**, Sp **profesionál, expert**
- filozofie **profesionalismu (moc = Sp – definuje kl. problém)**
- **patologizace klienta** – orientace na kl. deficity, problémy, nedostatky

Model interaktivní (výměnný)

- uživatelé/klienti jsou **experty ve své vlastní životní situaci**
- kladen důraz na **výměnu informací – vyrovnaný model - partnerský**

Model procedurální

- kompletace různých seznamů a kontrolních listů - oprávněnost využití dané služby
- expert = **osoba, která vytvořila formuláře**
- Sp = **sběr info; Sp nástroj systému organizace**
- **byrokratický model** – nerespektuje osobu uživatele služby, nevěnuje se jeho pocitům a postojům

Faktory ovlivňující posouzení :

- ▶ **iniciátor posouzení** (soud/klient/jiný Sp)
- ▶ **důvod posouzení** (podezření na týraní dítěte/trestná činnost)
- ▶ **procedury organizace a postoj Sp** (stereotypizace etnických menšin)

Posouzení jako proces (metodika posouzení)

1. příprava na setkání s klientem – vytvoření plánu/projektu posouzení

– *cíl posouzení, témata a otázky*, kt. jsou předmětem posouzení, *zdroje info, metody a techniky* (**rozhovor** – zdroje informací + získání informací, CD; **hry, malování; pozorování** – kontext, cíl, souhlas, **škály**

a **dotazníky; analýza dokumentů; genogramy, ekomapy a mapy sociální sítě** – zaměřeno na vztahy v rodině)

- při posouzení je nutná účast více než 1 profesionála a zapojení celé rodiny

- **triangulace** = využití různých dat

a zdrojů informací

2. setkání s klientem s cílem vytvořit vztah a získat relevantní informace – vlastní kontakt + vztah s klienty, realizace plánu, dovednosti Sp : **komunikace, vyjednávání, řízení a rozhodování**

3. reflexe a analýza získaných informací

k určení vhodné intervence – porozumění Sp získaným informacím od klientů pro určení vhodné intervence

4. vlastní provedení intervence (potřebných činností) – již se nejedná o posouzení, intervence probíhá současně s posouzením, **vychází z posouzení**

Hollandová (2004) – realizace posouzení :

- ▶ řada témat je předurčených (rodinou/soudem)
- ▶ maximum pohledů na situaci = vytvoření systému
- ▶ místo posouzení (domov/škola)
- ▶ časovost (časové omezení dané soudem, řešením problému)
- ▶ volba metod – zachycení reality
- ▶ partnerství

Proces posouzení není jednorázovou aktivitou, ale kontinuální aktivitou, která doprovází intervenci